

በአማርኛ እንዴት ታይተ አደርጋለሁ?

ፊደል (አ) በአማርኛ ኪቦርድ፣ ለአማርኛ ቋንቋ አገልግሎት ብቻ ለሚውሉ ፊደላት ያገለግላል። የአማርኛ ፊደላትን በኮምፒውተር ታይተ ለማድረግ ተቀራራቢነት ያላቸውን የእንግሊዝኛ ፊደላትን በመጠቀም መምታት ይቻላል። ይህም «phonetic» ይባላል። ፊደሉ በአማርኛ ምን አይነት ድምጽ እንዳለው በማሰብ የእንግሊዝኛ ፊደላቱን በኮምፒውተር ሰሌዳ ላይ በመጠቀም የመምታት ዘዴ ነው።

ለምሳሌ፡- «selam» የሚለውን ቃል ታይተ ለማድረግ «ሰላም» ይሆናል።

አማርኛ ከእንግሊዝኛ የበለጠ ብዙ ድምጽ ወይም ፊደል ስላለው አንዳንድ ጊዜ የሚወክለውን ፊደል መለየት ያዳግታል። በመሆኑም ተጨማሪ ህግ ያስፈልገዋል። ለምሳሌ <ጠ>ን ታይተ ለማድረግ በእንግሊዝኛ ለብቻው የተወከለ ፊደል ስለሌለው በተቀራራቢነት <ጦ>ን እንጠቀማለን። ነገር ግን <ጦ> በጣም የሚቀርበው ለ<ተ> ፊደል በመሆኑ ትልቁን (capital) <T>ን በመጠቀም የምንፈልገውን ፊደል ማለትም <ጠ>ን እናገኛለን።

ለምሳሌ፡- «TienaysTIN» – «ጤናይስጥልኝ» ይሆናል።

ከላይ በተመለከተው ምሳሌ ላይ ትልቁን (capital) <N>ን በመጠቀም <ኝ> ፊደልን ማግኘታችን ያስተውሉ። እንዲሁም <ie> በአንድነት በመጠቀም የ<ጠ> አምስተኛ ፊደል <ጤ> አስገኝቶናል። በዚህ ሁኔታ የሚፈልጉትን ቃል ለማግኘት በድምጽ ቅርበት ያለውን የእንግሊዝኛ ፊደል በመጫን፣ አልያም (capital) ትልቁን ፊደል ይህም ካለሆነ ደግሞ የፊደሉን ቁልፍ ሁለት ጊዜ ደግሞ በመጫን ይሆናል።

ለምሳሌ፡- «sselam» – «ሠላም» ይሆናል።
«SSeHey» – «ፀሐይ» ይሆናል።

በመጨረሻ ልናስረዳ የምንፈልገው የ(አጣቃሽ) ወይም “ ’ ” (apostrophe)ን ለየት ያለ ህግ ነው። የአንዳንድ ቃላቶች አወቃቀር ሳድስ ሆኖ በአናባቢ ወይም (vowel) ሲቀጠል የአጣቃሽ ምልክቱን መጠቀም ግድ ይሆናል። አለበለዚያ ግን ከፊት ለፊት የመታነውን (ሳድስ) ፊደል ይቀይረዋል። ይህንን ለማሳየት እንዲረዳ «ገብርኤል» የሚለውን ቃል ለመምታት ከ<ር> ፊደል በኋላ አጣቃሹን ከዚያ ደግሞ <ኤ>ን በመጠቀም «gebrEl» በማለት እናስቀምጣለን። አጣቃሹን ባንጠቀም ግን <ር> ወደ <ሬ> ይቀየራል።

ለምሳሌ፡- «mel'ak» – «መልአክ» ይሆናል።
«m'eeraf» – «ምዕራፍ» ይሆናል።

ይህንን አጣቃሽ ምልክት ለአማርኛ (Ethiopic) ቁጥሮችም ጠቀሜታ አለው። በዚሁም መሰረት '1-፩ ይሆንና ሌሎችም በዚሁ መልክ ያገኛሉ። እራሱ አጣቃሹን “ ’ ” ለመጠቀም ደግሞ ምልክቱን ሁለት ጊዜ ደግሞ በመምታት ይሆናል። ይህ ዘዴ ለሌሎችም ምልክቶች (punctuation) ይጠቅማል። በዚሁ ሁኔታ ይህንን ምልክት <,> በመሆን በመጀመሪያ ጊዜ ሲመታ <፤> የአማርኛ ፊደሉን (ምልክቱን) ሲያስገኝ፣ ደግመው ሲመቱት ደግሞ የእንግሊዝኛውን ምልክት <,> ያስገኛል።

ከዚህ በታች የሚታየው ሰንጠረዥ ጠቅላላውን የአማርኛ ፊደላት፣ ቁጥሮችና ምልክቶች እንዴት ታይተ ማድረግ እንደሚቻል ያሳያል።

የአማርኛ ታይፕ ስንጠረዥ

ቤተሰብ	ግዕዝ	ካዕብ	ሣልስ	ራብዕ	ኃምስ	ሳድስ	ሳብዕ	ዘመደ-ግዕዝ	ዘመደ-ካዕብ	ዘመደ-ሣልስ	ዘመደ-ራብዕ	ዘመደ-ኃምስ
ሆይ	ሀ he	ሁ hu	ሂ hi	ሃ ha	ሄ hie	ህ h	ሆ ho					
ላዊ	ለ le	ሉ lu	ሊ li	ላ la	ሌ lie	ል l	ሎ lo				ሊ lua	
ሐውት	ሐ He	ሑ Hu	ሒ Hi	ሐ Ha	ሒ Hie	ሕ H	ሐ Ho				ሒ Hua	
ማይ	መ me	ሙ mu	ሚ mi	ማ ma	ሜ mie	ም m	ሞ mo				ሚ mua	
ሠውት	ሠ sse	ሡ ssu	ሢ ssi	ሣ ssa	ሤ ssie	ሥ ss	ሦ sso				ሢ ssua	
ርእስ	ረ re	ሩ ru	ሪ ri	ራ ra	ሪ rie	ር r	ሮ ro				ሪ rua	
ሳት	ሰ se	ሱ su	ሲ si	ሳ sa	ሴ sie	ስ s	ሶ so				ሲ sua	
ሻ-ሳት	ሸ xe	ሹ xu	ሺ xi	ሻ xa	ሼ xie	ሽ x	ሾ xo				ሺ xua	
ቃፍ	ቀ qe	ቁ qu	ቂ qi	ቃ qa	ቄ qie	ቅ q	ቆ qo	ቈ que	ቑ qui	ቒ quu	ቃ qua	ቄ quie
ቤት	በ be	ቡ bu	ቢ bi	ባ ba	ቤ bie	ብ b	ቦ bo				ቢ bua	
ቪ-ቤት	ቨ ve	ቩ vu	ቪ vi	ባ va	ቤ vie	ብ v	ቦ vo				ቪ vua	
ታው	ተ te	ቱ tu	ቲ ti	ታ ta	ቲ tie	ት t	ቶ to				ቲ tua	
ቻ-ታው	ቸ ce	ቹ cu	ቺ ci	ቻ ca	ቼ cie	ች c	ቸ co				ቼ cua	
ኅርም	ኀ hhe	ኁ hhu	ኂ hhi	ኃ hha	ኄ hhie	ኅ hh	ኆ hho	ኀ hue	ኁ hui	ኂ huu	ኃ hua	ኄ huie
ነሐስ	ነ ne	ኑ nu	ኒ ni	ና na	ኔ nie	ን n	ኖ no				ኔ nua	
ኛ-ነሐስ	ኘ Ne	ኙ Nu	ኚ Ni	ኛ Na	ኜ Nie	ኝ N	ኞ No				ኚ Nua	
አልፍ	አ a	ኡ u	ኢ i	ኣ aaaa	ኤ ie	አ e	ኦ o					
ካፍ	ከ ke	ኩ ku	ኪ ki	ካ ka	ኬ kie	ክ k	ኮ ko	ኰ kue	኱ kui	ኲ kuu	ኳ kua	ኴ kuie

ኸ-ካፍ	ኸ Ke	ኹ Ku	ኺ Ki	ኻ Ka	ኼ Kie	ኽ K	ኾ Ko					
ወዌ	ወ we	ዑ wu	ዒ wi	ዓ wa	ዐ wie	ዑ w	ዐ wo					
ዐይን	ዐ aaa	ዑ uu	ዒ ii	ዓ aa	ዐ iie	ዑ ee	ዐ oo					
ዘይ	ዘ ze	ዙ zu	ዚ zi	ዛ za	ዞ zie	ዝ z	ዞ zo				ዘ zua	
ዝ-ዘይ	ዝ Ze	ዞ Zu	ዛ Zi	ዞ Za	ዞ Zie	ዝ Z	ዞ Zo				ዝ Zua	
የመነ	የ ye	ዩ yu	ይ yi	ያ ya	የ yie	የ y	የ yo					
ድንት	ድ de	ዱ du	ዲ di	ዳ da	ድ die	ድ d	ድ do				ዲ dua	
ጅ-ድንት	ጅ je	ጅ ju	ጅ ji	ጅ ja	ጅ jie	ጅ j	ጅ jo				ጅ jua	
ገምል	ገ ge	ጉ gu	ጊ gi	ጋ ga	ጊ gie	ገ g	ገ go	ጉ gue	ጉ gui	ጉ guu	ጉ gua	ጉ guie
ጠይት	ጠ Te	ጡ Tu	ጢ Ti	ጣ Ta	ጢ Tie	ጠ T	ጠ To				ጢ Tua	
ጨ-ጠይት	ጨ Ce	ጨ Cu	ጨ Ci	ጨ Ca	ጨ Cie	ጨ C	ጨ Co				ጨ Cua	
ጳይት	ጳ Pe	ጴ Pu	ጵ Pi	ጶ Pa	ጶ Pie	ጳ P	ጳ Po				ጶ Pua	
ጸደይ	ጸ Se	ጹ Su	ጺ Si	ጻ Sa	ጹ Sie	ጸ S	ጸ So				ጹ Sua	
ፀጳ	ፀ SSe	ፀ SSu	ፀ SSi	ፀ SSa	ፀ SSie	ፀ SS	ፀ SSo					
አፍ	ፈ fe	ፉ fu	ፊ fi	ፋ fa	ፉ fie	ፈ f	ፈ fo				ፉ fua	
ፕሳ	ፕ pe	ፑ pu	ፒ pi	ፓ pa	ፕ pie	ፕ p	ፕ po				ፕ pua	

ስርዓተ ነጥቦችን ታይፕ ማድረጊያ

የኢትዮፒክ ስርዓተ ነጥቦች

፡	።	፣	፤	፡-	፡፡	※	※
፡	።	,	;	:-	,,	:+	:#

‹	›	«	»
<	>	<<	>>

የኪቦርድ ስርዓተ ነጥቦች

ሁሉም የተለመዱ ስርዓተ ነጥቦች በኪቦርድ ላይ ይገኛሉ። አብዛኛዎቹ ስርዓተ ነጥቦች እንደተለመደው አንድ ጊዜ ብቻ በመምታት ታይፕ ማድረግ ይቻላል። የኢትዮፒክ ምልክቶችን ለማግኘት አንዳንዶቹ የስርዓተ ነጥቦችን ቁልፍ ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የምንፈልገውን ምልክት እስክናገኝ መምታት።

ቁጥሮችን ታይፕ ማድረግ

ሐሽ ማርክ (hash mark) እየተባለ የሚታወቀው ምልክት በግዕዝ ቁጥሮች ጥቅም ላይ ይውላል፤ ስለሆነም #1 ወደ ፩ ይለወጣል፤ እንዲህ እያለ ይቀጥላል። ይህ የቁጥር ምልክት ‘#’ በሰነድ ጽሁፍ ላይ ከቁጥሩ በፊት ሲያስፈልግ፣ ይህንኑ የቁጥር ምልክት ‘#’ ሁለት ጊዜ ታይፕ ማድረግ።

የኢትዮፒክ ቁጥሮች

፩ #1	፪ #2	፫ #3	፬ #4	፭ #5	፮ #6	፯ #7	፰ #8	፱ #9			
፲ #10	፳ #20	፴ #30	፵ #40	፶ #50	፷ #60	፸ #70	፹ #80	፺ #90	፻ #100	፲፻ #1000	፳፻ #10000

የአኅዝ ጥንቅሩ ዜሮ (0) ቁጥሮችን በመጨመር እስክ ፱፱ (100,000,000) ይቀጥላል።